

*Гуйван П. Д.,**кандидат юридичних наук, заслужений юрист України,**професор**Полтавського інституту бізнесу**Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая*

ПОЗИЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ ЩОДО СВОБОДИ ВИРАЖЕННЯ ТА ЇЇ СПІВВІДНОШЕННЯ З ОХОРОНОЮ ПРАВА ОСОБИ НА ПРИВАТНІСТЬ

Анотація. Стаття присвячено дослідженню актуального питання про правову організацію в Україні реального виконання конституційного припису стосовно свободи вираження особистих поглядів, думок та ідей кожної особою. Підкреслено, що визначальною для правильного розуміння виваженості відповідного юридичного інструментарію на національному рівні є напрацьована Європейським судом з прав людини прецедентна практика застосування приписів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Така практика є взірцем для українських судів, зокрема у питаннях здійснення необхідного контролю за балансом між суспільною потребою бути поінформованим приватними правами конкретних осіб та інтересами соціуму. При цьому окрему увагу приділено факторам, котрі забезпечують виконання відповідних позитивних обов'язків держави для задоволення суспільного інтересу, спрямованих на те, щоб засіб чи особа, що публічно поширює інформацію, належно дбав про те, щоб суспільний розголос не порушив конституційні права громадян. На конкретних прикладах із міжнародних правозастосовних рішень проілюстровано порядок подолання проблем можливого зловживання свободою слова та необхідності встановлення чітких загальних критеріїв її обмеження. Це стосується встановлення належних та припустимих з моральної точки зору окремих повідомлень, механізмів визначення чинників, що відмежують особисту образу від оціночних суджень, гарантують пошук балансу між інтересами, які захищаються статтями 8 та 10 Конвенції. Встановлено, що головною засадою під час розгляду справи щодо правової охорони права на вільне вираження поглядів та співвідношення його з правом на приватність є необхідність з'ясування, чи потребує ситуація втручання у вигляді обмеження свободи слова, чи було втручання держави у здійснення визначених цією статтею свобод встановлено законом, наскільки воно відповідало законній меті та чи було воно необхідним у демократичному суспільстві. Наведено та досліджено низку факторів, які повинен зважити суд, коли відбувається перегляд пропорційності заходу, на який скаржаться.

Ключові слова: свобода слова, право на приватність, баланс інтересів.

Постановка проблеми. Поступальний рух суспільства в напрямі демократичних цінностей значною мірою пов'язаний із забезпеченням інформаційної свободи кожної людини. Цьому питанню особлива увага приділяється на рівні законодавчої роботи та правозастосовної діяльності Європейського Співтовариства. Конвенція про захист прав людини та осново-

положних свобод гарантує право на вільне вираження поглядів та свободу інформації. Це право включає можливість дотримуватися своїх поглядів, одержувати й передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Воно передбачає, що кожна особа самостійно визначає для себе систему моральних, духовних та інших цінностей та вільно без будь-якого ідеологічного контролю оприлюднювати свої думки шляхом використання будь-яких засобів їх вираження, зокрема через поширення інформації у вигляді поглядів і переконань з питань політичного, економічного, культурного, духовного життя суспільства й держави [1, с. 673].

Право людини вільно виражати свої погляди закладено в самій людській природі як її складова частина. Втім, воно може підлягати певним обмеженням, які мають встановлюватися законом і бути необхідними для поважання прав і репутації інших осіб, охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення. Правило про вільне поширення публічно значимої інформації відіграє суттєву роль у демократичному суспільстві. Однак при цьому важливо, щоб не були перейдені так звані червоні лінії, певні межі, зокрема, щодо репутації, прав інших осіб та необхідності запобігання розголошенню конфіденційної інформації. Інакше кажучи, має існувати певний контроль за балансом між суспільною потребою бути поінформованим і приватними правами конкретних осіб та інтересами соціуму. Також необхідно, щоби інформація поширювалась у спосіб, сумісний з обов'язками та відповідальністю держави, адекватними для задоволення суспільного інтересу. Засіб чи особа, що публічно поширює інформацію, має дбати про те, щоб суспільний розголос не порушив конституційні права громадян.

У науковій літературі вивченню цих аспектів цивілізаційного розвитку держави присвячені праці таких учених, як І. Грищенко, Т. Кашаніна, С. Гріффен, А. Огороднік, Л. Лідскі, В. Жеребкін, М. Муратов, О. Чефранова, Т. Коломоєць, О. Марценюк, О. Кохановська, Р. Нігмадтінов, Е. Тітко, Ю. Шемшученко. Водночас регулювання свободи слова потребує подальшого дослідження. Насамперед актуальною є проблематика можливого зловживання свободою слова та необхідності встановлення чітких загальних критеріїв її обмеження. Це стосується встановлення належних та припустимих з моральної точки зору окремих повідомлень, механізмів визначення чинників, що відмежують особисту образу від оціночних суджень. Мають більш детально розглядатися сучасні соціальні та технічні можливості користування свободою вираження

поглядів. Окремо підлягає вивченню роль, яку у здійсненні права на вільне вираження поглядів відіграє виправдане державне втручання шляхом обмеження цієї свободи.

Мета статті полягає у необхідності аналізу актуального питання стосовно належної організації правового механізму реалізації конституційного права на свободу вираження поглядів. У статті зроблено висновки про необхідність напрацювання правового балансу під час співставлення приватних та публічних інтересів в ході поширення інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання вільного вираження думок, ідей та поглядів є чи не найважливішим у практиці Європейського суду з прав людини. Практична реалізація приписів ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод дає змогу саме у такий спосіб забезпечувати усталений та єдиний правовий підхід до вирішення наявних проблем. Частина 2 коментованої статті 10 наголошує на тому, що обмеження свободи слова може бути здійснене, зокрема, у разі порушення приватного права особи, у тому числі її честі та гідності. Задля цього конвенційна стаття 8 гарантує захист людини від свавільного втручання інших суб'єктів, зокрема поширювачів публічно інформації, у сферу особистого життя. В цьому контексті невід'ємною частиною ефективного забезпечення недоторканості приватного й сімейного життя можуть бути позитивні зобов'язання, покладені на державу, задля вжиття загальних заходів, призначених для забезпечення недоторканості приватності, навіть щодо взаємин приватних осіб. Наприклад, держава має позитивний обов'язок щодо встановлення ефективного стримуючого засобу проти серйозних посягань на особисті дані особи, іноді за допомогою застосування ефективних кримінально-правових положень [2]. Отже, за позицією Європейського суду з прав людини, захист даних особистого характеру має найбільше значення для можливості особи здійснювати право на недоторканість приватного й сімейного життя [3]. Приватне життя включає таємницю передачі інформації, що охоплює безпеку і секретність поштової, телефонної, електронної та інших форм передачі інформації; а також інформаційну таємницю, яка може включати таємницю доступу до Інтернету.

Головним принципом під час розгляду справи за конвенційною статтею 10 щодо правової охорони права на вільне вираження поглядів та співвідношення його з правом на приватність, що охороняється статтею 8 Конвенції, за усталеною позицією Суду є необхідність з'ясування, чи потребує ситуація втручання у вигляді обмеження свободи слова, чи було втручання держави у здійснення визначених цією статтею свобод встановлено законом, наскільки воно відповідало законній меті та чи було воно необхідним у демократичному суспільстві. Як бачимо, першим чинником, який відіграє істотну роль у визначеності обґрунтованості втручання, є існування законодавчого акта, що дає змогу існування такого обмеження. Норма має бути чіткою та однозначною, її формулювання не має залежати від сфери застосування, персоналій, кількості та статусу осіб, на яких він спрямований. Такі норми повинні мати характер закону у розумінні статті 10 Конвенції. Крім того, важливою є очікування правила як одного з темпоральних його проявів. Акт має бути сформульований з достатньою точністю, щоб громадянин міг регулювати свою поведінку; він має вміти (за необхідності з відповідною порадою) передбачити, наскільки це обґрунтовано, наслідки, які може спричинити певна дія. Інакше

кажучи, передбачуваність норм є основним елементом під час розгляду того, чи є втручання встановленим законом [4].

Другим суттєвим чинником, наявність якого визначає обґрунтованість обмежень, є легітимність мети втручання з боку держави у реалізацію свободи вираження поглядів. Частина 2 статті 10 Конвенції встановлює виключний перелік подібних легітимних інтересів, які підлягають захисту, а саме національна безпека, територіальна цілісність, громадська безпека, охорона порядку або запобігання злочинам, охорона здоров'я, репутації інших осіб. При цьому необхідно розуміти, що оскільки у цьому переліку відсутні такі чесноти, як імідж, честь, гідність держави, авторитет державних органів, то їхній захист не може бути легітимною метою втручання. Також не слід застосовувати обмеження стосовно осіб, які публічно критикують уряд, адже за правилом, викладеним у прецедентних рішеннях ЄСПЛ, рівень прийнятної критики є найвищим для політичних діячів. При цьому особа, що публічно поширює відомості, має право на використання перебільшень і навіть провокацій, бо Конвенція захищає не лише зміст ідей чи інформації, що висловлюються, але й форму, у якій вони передаються [5].

Нарешті, втручання має бути необхідним у демократичному суспільстві. Цей критерій, по-перше, є найбільш оціночним, а по-друге, максимально важливим, він надає загального мотивування доцільності та законності втручання у свободу слова, адже навіть за наявності чіткої норми закону про обмеження та легітимність захисту встановленого нормативного інтересу втручання буде неправомірним, коли воно не є пропорційним, адекватним та необхідним у цивілізованому громадянському суспільстві, тому надзвичайно важливими є ті критерії, що для певності зазначених чинників напрацював ЄСПЛ. В контексті необхідності втручання в демократичному суспільстві базовим є принцип пропорційності. Втручання має бути пропорційне легітимній меті, а підстави рішень національних судів повинні мати пряме відношення до легітимної мети й бути релевантними. Для цього рішення, що приймаються, мають ґрунтуватися на всебічній та прийнятній оцінці відповідних фактів. Цей принцип вимагає оцінювання того, чи було втручання пропорційне його меті, іншими словами, чи втручання з боку держави є виправданим з цієї точки зору. Аналізуючи пропорційність, Суд розглядає такі аспекти (стандарт), як обговорення суспільно важливих питань; рівень прийнятної критики; свобода преси; якість норм закону. Саме національна практика застосування відповідних норм та її відповідність усталеній позиції Суду кваліфікують таку підставу, як необхідність втручання в демократичному суспільстві. Практика Суду свідчить про те, що пункт 2 статті 10 передбачає надзвичайно вузький простір для обмеження політичних висловлювань та обговорень питань, що становлять громадський інтерес.

Суд має зважити низку факторів, що балансують різні інтереси, коли відбувається перегляд пропорційності заходу, на який скаржаться. В демократичному суспільстві навіть невеликі та неформальні агітаційні групи повинні мати можливість ефективно здійснювати свою діяльність, отже, існує сильний суспільний інтерес у забезпеченні можливостей таких груп і конкретних осіб поза межами масового кола, брати участь у публічних дебатах щодо поширення інформації та ідей з питань, що становлять загальний суспільний інтерес, таких як здоров'я та навколишнє середовище. Звісно, преса «не повинна переступати певних меж, зокрема щодо репутації та прав

інших осіб та необхідності запобігати розголошенню конфіденційної інформації». В цьому аспекті захист, передбачений статтею 10 стосовно висвітлення питань загального інтересу, підпорядковується умові, що поширювачі мають діяти добросовісно в порядку надання точної та надійної інформації відповідно до етики журналістики, той же принцип має застосовуватися до інших осіб, які беруть участь у публічних дебатах. З урахуванням цих та інших обставин справи національний орган може прийняти рішення про те, що втручання є необхідним (оцінивши таку необхідність) лише у виняткових випадках. Зокрема, свобода оцінки того, чи існує необхідність втручання у демократичному суспільстві, є значно вужчою, коли висловлювання бере участь у публічному обговоренні питань, що становлять загальний інтерес (наприклад, охорона здоров'я) [6].

У будь-якому разі суду належить розглянути оскаржуване втручання у зв'язку зі справою загалом і визначити, чи є підстави, висунуті національними властями в його виправдання, відповідними і достатніми, чи було вжито заходів, співрозмірних з поставленою законною метою [7]. Наприклад, для оцінювання того, чи були висловлювання дифамацийними, необхідно здійснити аналіз того, що виразні висловлювання склалися з фактичних тверджень, а не з оціночних суджень [8], вони, можливо, не виходили із самої газети, але ґрунтувались або цитувались безпосередньо з доповіді автора, яку газета не перевірила незалежними дослідженнями [9], тому під час розгляду справи слід перевірити, чи були в ній якісь особливі підстави для звільнення газети від її звичайного зобов'язання перевіряти фактичні твердження, що викликають наклеп на приватних осіб. На думку Суду, це залежить, зокрема, від характеру та ступеня дискредитації, а також від того, наскільки газета могла б обґрунтовано вважати доповідь надійною щодо заявлених тверджень. Під час розгляду питання слід зробити чітке розмежування між констатацією фактів та оціночними судженнями. Тоді як наявність фактів може бути продемонстровано, достовірність оціночних суджень не піддається доведенню. Вимогу доводити достовірність оціночних суджень неможливо виконати, вона порушує свободу думки як таку, що є базовою частиною права, гарантованого статтею [10].

Також до меж належної оцінки необхідності державного втручання в свободу слова в демократичному суспільстві входить визначеність правозастосовного органу щодо суворості покарання, що обов'язково є фактором, який слід брати до уваги під час установа пропорційності втручання [11]. Більш того, домінуюча позиція, яку займає уряд, змушує його більш зважено вдаватися до кримінальних проваджень, зокрема тоді, коли є змога вдаватися до інших засобів у відповідь на невиправдані нападки чи критику його противників або ЗМІ. Однак вжиття на власний розсуд заходів, навіть кримінальних за природою, що покликані належним чином (але не надмірно) реагувати на дифамацийні звинувачення, що позбавлені підстав чи недобросовісно сформульовані, залишається правом органів влади відповідної держави як гарантів громадського порядку [12].

Зазначені принципи особливо наочно проглядаються у питаннях, коли локальна влада обмежує право людини на висловлювання особистих думок під приводом захисту суспільної безпеки та моралі. При цьому такі заходи часто використовуються не лише до учасників публічних дебатів, але й художніх творів. Отже, ЄСПЛ змушений застосовувати свою практику також у цій царині. Наприклад, в галузі літературної

творчості Суд застосував статтю 10 Конвенції до поезії в справі «Караташ проти Туреччини» [13]. За фабулою ситуації, що склалася, заявник оскаржує своє засудження державним Судом безпеки за те, що він має антологію своїх віршів під назвою «Дерсім – Big isyanin Türküsü» (Дерсім – Народна пісня про повстання). В обвинувальному висновку прокурор цитував певні уривки з поезії автора, звинувачуючи його у висловлюванні у його поезії позиції проти неподільності держави. Вірші, за публікацію яких заявник був засуджений до двох років тюрми, у поетичній формі прославляли курдський опір турецьким поневолювачам та мученицьку смерть тих курдів, яких було вбито під час бою. У своєму рішенні Суд державної безпеки спирався на певні витяги з цих віршів. Він, окрім іншого, вважав, що такі уривки становили пропаганду проти неподільності держави: «відпустимо! діти тих, хто не поступається, ми чули, є повстання в горах, хто б затримався чуючи це?», «нехай гармати говорять вільно», «я запрошую вас померти, в цих горах, за свободу благословенною смертю».

Розглянувши справу по суті, ЄСПЛ визначає таке. Судимість заявника базувалась на приписах статті 8 Антитерористичного закону, тому втручання було передбачено законом. Щодо цілей втручання зазначається, що засудження заявника було частиною зусиль влади для боротьби з незаконною терористичною діяльністю для утримання національної безпеки та громадської безпеки, що є законними цілями. Залишається питання, чи було втручання «необхідним у демократичному суспільстві». У зв'язку з цим Суд нагадує, що він дотримується принципів, проголошених ним у попередніх подібних справах. За його прецедентною практикою свобода вираження поглядів, закріплена в пункті 1 статті 10 Конвенції, становить одну з найважливіших основ демократичного суспільства та одну з основних умов його прогресу. Вона застосовується не лише до інформації чи ідей, які прихильно сприйняті або розцінені як необразливі, чи питань, що є байдужими для слухачів, але й до тих, які ображають, шокують та заважають. Вони є вимогами плюралізму, толерантності та широкомасштабності, без чого немає «демократичного суспільства» (п. 51, 53). Навіть там, де, як у цій справі, йдеться про втручання у свободу вираження, що засноване на міркуваннях національної безпеки і є частиною боротьби держави з тероризмом, втручання можна вважати необхідним лише за умови, що воно пропорційне до переслідуваних цілей.

Щодо цієї справи, то розглянута робота містила вірші, які внаслідок частого вживання надихаючих виразів і метафор закликали до самопожертви в ім'я «Курдистану», і включала кілька особливо агресивних уривків, спрямованих проти турецької влади. У буквальному сенсі ці вірші можна тлумачити як підбурювання читачів до ненависті, заколоту й застосування насильства. Проте свобода висловлювання має включати право відкрито обговорювати такі важкі проблеми, як проблеми, з якими стикається Туреччина у зв'язку з чистими заворушеннями на частині її території, щоб, наприклад, проаналізувати основні причини ситуації або висловити думки щодо вирішення цих проблем. Також під час визначення того, чи були злочинні дії заявника вчинені насправді, необхідно враховувати, що засобом, використаним заявником, була поезія – форма художнього вираження, звернена до невеликого числа читачів. Добре відомо, що подібна форма вираження, за якої літературні засоби часто використовуються для відображення

емоцій, настроїв та думок, має спеціальних художній ефект, тому вірші не можна оцінювати відповідно до тих самих стандартів, як, наприклад, інші твердження, що описують факти або висловлюють думки. Отже, в контексті статті 10 Конвенції Суд зазначив, що особи, які створюють, виконують, поширюють або представляють для огляду твори мистецтва, сприяють обміну ідеями та думками, що є невід'ємною частиною демократичного суспільства. Таким чином, обов'язок Держави – не посягати незаконно на свободу вираження їх думки. На закінчення Суд зазначив таке: «Щодо стилю віршів у цій справі, щодо якої Суд не висловлював свого схвалення, необхідно пам'ятати, що стаття 10 захищає не тільки сутність виражених ідей та інформації, але й форму, в якій вони подаються» (п. 49).

Висновки. З викладеного у роботі можна дійти певних висновків. Свобода слова є одним з головних явищ, яке лежить в основі формування активного громадянського суспільства. Для практичної реалізації цієї свободи потрібно задіяти механізми вільного вираження особистих ідей та думок, включаючи, зокрема, критику посадових осіб чи їх політики, в такий спосіб формувати суспільні погляди й громадську думку. Однак при цьому важливо не припуститися порушень приватних прав інших осіб чи інтересів держави. Питання, пов'язані з колізією зазначених суспільних інтересів, найбільш повно та всебічно проаналізовані у судовій практиці ЄСПЛ. В кожному випадку потребують ретельного з'ясування аспекти співмірності права на свободу слова з державними обмеженнями, що можуть застосовуватися. При цьому мають використовуватися критерії, розроблені та широко застосовувані міжнародною спільнотою: обмеження має бути передбачено законом, відповідати принципам передбачуваності та прозорості, переслідувати одну з легітимних цілей, бути прийнятним і необхідним у суспільстві. З належним урахуванням до обставин кожної справи має бути з'ясовано, чи досягнуто справедливого балансу між основним правом особи на свободу слова та законним правом демократичного суспільства на приватність, захист від протизаконних, антиморальних діянь. В цьому контексті важливим положенням вважається конвенційне правило про необхідність обтяження держави обов'язками, які забезпечують реальне здійснення свободи вираження.

Література:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. Шемшученка. Київ : Юридична думка, 2007. 992 с.
2. Рішення ЄСПЛ від 4 грудня 2003 року, остаточне від 4 березня 2004 року у справі «М.С. проти Болгарії» (MC v. Bulgaria), скарга № 39272/98, URL: https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/resources/M.C.v.BULGARIA_en.asp.
3. Рішення ЄСПЛ від 4 грудня 2008 року у справі «С. і Марпер проти Сполученого Королівства» (S. And Marper v. The United Kingdom), скарги № 30562/04 і 30566/04. URL: <https://rm.coe.int/168067d216>.
4. Рішення ЄСПЛ від 25 серпня 1998 року у справі «Ертель проти Швейцарії» (Hertel v. Switzerland), заява № 59/1997/843/1049. URL: https://www.ippt.eu/files/1998/IPPT19980825_ECHR_Hertel_v_Switzerland.pdf.
5. Рішення ЄСПЛ від 20 травня 1999 року у справі «Bladet Tromso and Stensaas v. Norway», заява № 21980/93. URL: <https://www.informea.org/en/court-decision/bladet-tromso-and-stensaas-v-norway>.
6. Рішення ЄСПЛ від 15 лютого 2005 року, остаточне від 15 травня 2005 року у справі «Стіл і Морріс проти Сполученого Королівства» (Steel and Morris v. UK), заява № 68416/01. URL: <https://www.5rb.com/case/steel-morris-v-united-kingdom>.

7. Рішення ЄСПЛ від 26 листопада 1991 року у справі «Обсервер і Гардіан проти Сполученого Королівства» (The Observer and Guardian v. UK), заява № 13585/88. URL: <https://swarb.co.uk/observer-and-guardian-v-the-united-kingdom-echr-26-nov-1991>.
8. Рішення ЄСПЛ від 8 липня 1986 року у справі «Лінгенс проти Австрії» (Lingens v. Austria), заява № 9815/82. URL: <https://cedem.org.ua/library/sprava-lingens-proty-avstriyi>.
9. Рішення ЄСПЛ від 23 вересня 1994 року у справі «Джерсільд проти Данії» (Jersild v. Denmark), заява № 15890/89. URL: <https://globalfreedomofexpression.columbia.edu/cases/jersild-v-denmark>.
10. Рішення ЄСПЛ від 6 лютого 2001 року у справі «Таммер проти Естонії» (Tammer v. Estonia), заява № 41205/98. URL: <https://swarb.co.uk/tammer-v-estonia-echr-6-feb-2001>.
11. Рішення ЄСПЛ від 8 липня 1999 року у справі «Гейлан проти Туреччини» (Ceylan v. Turkey), заява № 23556/94. URL: <https://brill.com/view/journals/hudi/10/7-9/article-p133.xml?language=en>.
12. Рішення ЄСПЛ від 23 квітня 1992 року у справі «Кастелл проти Іспанії» (Castells v. Spain), заява № 11798/85. URL: <https://globalfreedomofexpression.columbia.edu/cases/castells-v-spain>.
13. Рішення ЄСПЛ від у справі «Караташ проти Туреччини» (Karatas v. Turkey), заява № 23168/94. URL: <https://futurefreepress.com/karatas-v-turkey>.

Guyvan P. The position of the European Court of Justice on freedom of expression and its relationship with the protection of the individual's right to privacy

Summary. The article is devoted to the study of the topical issue of the legal organization in Ukraine of the actual implementation of the constitutional provision on the freedom of expression of personal views, opinions and ideas by each individual. It is emphasized that the case law of the European Court of Human Rights on the application of the provisions of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms is of great importance for the correct understanding of the balance of the relevant legal instruments at the national level. This practice is a model for Ukrainian courts, in particular in exercising the necessary control over the balance between the public need to be informed and the private rights of individuals and the interests of society. At the same time, special attention is paid to the factors that ensure the fulfillment of the relevant positive obligations of the state to meet the public interest and aimed at ensuring that the means or person disseminating information properly ensure that publicity does not violate the constitutional rights of citizens. Specific examples from international law enforcement decisions illustrate the procedure for overcoming the problems of possible abuse of freedom of speech and the need to establish clear general criteria for its restriction. This concerns the establishment of appropriate and morally acceptable, separate communications, mechanisms for determining the factors that distinguish personal insult from evaluative judgments, ensure a balance between the interests protected by Articles 8 and 10 of the Convention. It is established that the main principle in considering the legal protection of the right to freedom of expression and its relationship with the right to privacy is the need to determine whether the situation requires intervention in the form of restriction of freedom of speech, whether the state intervened in this article established by law to what extent it served a legitimate purpose and whether it was necessary in a democratic society. A number of factors that the court must consider when reviewing the proportionality of the measure complained of are presented and investigated.

Key words: freedom of speech, right to privacy, balance of interests.